

INTERVIEW

MED CHARLOTTE WIEN, SEKTIONSLEDER FOR FORSKNINGS- OG ANALYSESEKTIONEN, SYDDANSK UNIVERSITETSBIBLIOTEK

Af Christian Lauenstein (red.), cula@kb.dk

Charlotte Wien er en interessant biblioteksleder, fordi hun i mange år var en af dem, vi snakker så meget om – hun var forsker. I februar 2016 skiftede Charlotte Wien fra en stilling som professor i Medier og kommunikation ved Zayed University i Dubai til jobbet som sektionsleder for Forsknings- og analysesektionen på Syddansk Universitetsbibliotek (SDUB). Før det havde hun haft en forskerkarriere ved først det Humanistiske Fakultet og siden det Samfundsvidenskabelige Fakultet ved Syddansk Universitet (SDU).

Hun har bevidst valgt at forlade den forskningsverden, hun kender så godt efter mere end 20 år i branchen. REVV mødte Charlotte Wien til en snak om at gå fra rollen som forsker til en position, hvor hun fortsat forsker, men også arbejder med at understøtte den forskning, der foregår på SDU, samt hvad der ligger i kortene for fremtidens forskning og bibliotekernes forskerservice.

Hvad går dit job som sektionsleder for Forsknings- og analysesektionen ud på?

”Mit nye arbejder ligner i virkeligheden meget mit gamle, for en meget stor del af det er forskningsledelse. Den sektion, som jeg er leder for, rummer forskningsbibliotekarerne, som har forskningsret i deres ansættelse.

Forskningsledelse er en pudsigt størrelse, for det værste, du kan gøre ved en forsker, er at udøve det, vi traditionelt forbinder med ledelse. Hvis jeg begynder at fortælle folk, hvad de skal forske i, og hvordan og hvornår de skal gøre det, så kvæler jeg deres intellektuelle og kreative processer. Forskningsledelse handler i stedet om at være en ”fællesskabets tjener”, der giver rum og plads til selvledelse.

Forskningsbibliotekarstillingen er jo lidt en sjov størrelse, som ligger et sted imellem en VIP- og en TAP-stilling på universitetet. For på den ene side er der nogle klassiske teknisk-administrative funktioner. På den anden side har forskningsbibliotekarerne deres forskning. Mit job på SDUB er dermed på den ene side traditionel ledelse – dvs. ledelse og fordeling af arbejdet – men samtidig også at lade de ansatte lede sig selv i det

omfang, de føler sig godt tilpas med det. Hvis de ikke føler sig godt tilpas med det, er det naturligvis mit ansvar at gå ind, løfte og støtte med den baggrund og viden jeg selv har indenfor forskning, men at undgå at være styrende.”

I modsætning til mange andre danske universitetsbiblioteker, hvor stillingerne som forskningsbibliotekarere er blevet reduceret eller helt skåret væk, bevarer SDUB denne stillingskategori.

Hvilke opgaver har forskningsbibliotekarerne på SDUB?

”Forskningsbibliotekarernes opgaver er ganske forskelligartede, men hovedparten af dem har en opgavesammensætning, der består af forskning, undervisning og fagreference. Herudover deltager de i en række projekter, som enten er rettet mod at understøtte og udvikle bibliotekets services eller de aktiviteter, vi har omkring støtte til forskningen.”

En forsker vender hjem til et bibliotek, der er grundlæggende forandret

Charlotte Wien har med egne ord ’et langt, godt og kærligt forhold til biblioteket’. Hun har skrevet ph.d.-afhandling om informationssøgning, gennemført forskningsbibliotekaruddannelsen og udgivet bogen *”Introduktion til informationssøgning – om navigation på informationshavet”*.

Hvordan var dit forhold til biblioteket, da du arbejdede som forsker?

”Mit første forskningsprojekt tilbage i midten af 90’erne blev til i samarbejde med Syddansk Universitetsbibliotek. Men siden førte min karrierevej mig ind i journalistik, medier og kommunikation og væk fra biblioteket. Jeg er nu vendt hjem til et bibliotek, der ligner sig selv, men alligevel er grundlæggende forandret.”

Hvad er forandret?

”SDUB har fået en alvorlig ansigtsløftning. Vores bibliotek er blevet renoveret for omkring 80 mio. kr., og vi har påtaget os en række nye opgaver, som rækker langt ud over et traditionelt forskningsbiblioteks rammer og rækker dybt ind i forskerverdenen. Eksempler herpå er at vi underviser samtlige ph.d. studerende ved fire – snart fem – fakulteter i ’Responsible Conduct of Research’, og at vi indgår som ligeværdige partnere med forskerne i ansøgninger til forskningsrådene. Ja, faktisk går vi så vidt, at vi i stigende omfang tager del i

DET ER MIKSET AF MEDARBEJDERE, DER GØR ET GODT BIBLIOTEK

selve forskningsprocessen gennem udarbejdelse af systematiske litteraturoversigter, hvor vi ikke blot bidrager med litteratursøgningerne, men faktisk også deltager i selve skriveprocessen. Det er alt sammen vanvittig spændende. Og selvom vi lige har gennemført en brugerundersøgelse, der viser, at vores brugere grundlæggende er meget tilfredse med vores tilbud, så synes vi, at vi kan og gerne vil give meget mere. For vi vil rigtig gerne have et nært samarbejde med forskerne. Det er jo det, vi er her for, og det er faktisk noget, vi gør rigtig godt. Eksempelvis oplevede jeg, mens jeg var i Dubai, at det bibliotek, de havde der, kun havde de dårlige pakker med det skræbende indhold. Så hver gang jeg skulle bruge artikler i min forskning, koblede jeg mig på VPN-forbindelse, så jeg kunne smutte indenfor igen på SDUB. På den måde opdager du typisk først,

hvor forkælet du er som forsker, når det, du får stillet til rådighed, er af en dårligere kvalitet. Det var lidt et wake-up call for mig.”

Pressede forskere

I markedsføringens store ABC står der skrevet med fede typer, at man kan have nok så godt et produkt, men hvis ingen kender til det, er du lige vidt. Charlotte Wien er ikke et øjeblik i tvivl om, at det biblioteket tilbyder forskerne er relevant for dem og kan gøre deres arbejde lettere. Problemet er blot, at mange forskere ikke ved det:

”Biblioteket gør en masse for at understøtte forskerne, og jeg synes, at de snorkhamrende sover, når de ikke tager imod de tilbud, som biblioteket

har. Det er muligt, at jeg hurtigt er blevet bibliotekets kvinde, efter jeg er kommet tilbage, men jeg tror også, det skyldes, at jeg selv fra starten af min forskerkarriere lærte biblioteket så godt at kende, at jeg har set værdien af det arbejde, biblioteket gør for at understøtte forskningen. Jeg har gået rundt på forskergangene og råbt og skreget om, at biblioteket kan hjælpe med dette og hint. Jeg syntes, det er så svært at råbe forskerverdenen op med alle de fantastiske tilbud, vi har.”

Hvorfor tror du biblioteket har svært ved at trænge igennem til forskerne?

”Det skyldes nok flere ting. Men det er helt sikkert af stor betydning, at der i dag stilles nogle voldsomme og ofte uforenelige krav til forskerne, og at konkurrencen om forskningsmidler er så vanvittig hård. De forskere, jeg kender, har simpelthen svært ved at hive en hel dag ud for at deltage i et informationssøgningskursus på biblioteket, selvom de måske inderst inde godt ved, at det kunne være nyttigt for dem. Presset på forskerne har medført en hel masse ”tissen-i-bukserne-for-at-holde-varmen”, hvor forskerne, der jo netop skulle have mulighed for at arbejde på den lange bane, tvinges ind på den korte, og i rotteræset bliver sådan noget som at tillære sig brugen af nye værktøjer og foretage en ordentlig systematisk litteratursøgning nedprioriteret. Desuden er der nok en tendens til selvtilstrækkelighed i mange forskermiljøer. Forskere er selvkørende, kreative mennesker, der er vant til selv at finde løsninger og vant til at vide bedst inden for deres eget område, og derfor er de ikke nødvendigvis særligt modtagelige for ny viden inden for andre områder.”

Hvad kan vi gøre for at få større gennemslagskraft?

”Vi bør nok være bedre til at markedsføre os selv og formidle vores tilbud i den kontekst og på den præmis, forskerne arbejder under. Vi må målrette vores tilbud til de enkelte forskere, så vi kan vise dem hvor nyttige vores services er. Men jeg syntes nu faktisk, at vi også med hensyn til kommunikationen af vores tilbud gør en fantastisk indsats”

Forskningsbiblioteket anno 2016: Bøger, publiceringsstrategier og Open Access

Hvordan understøtter biblioteket anno 2016 bedst muligt moderinstitutionens forskningsaktiviteter?

”Jeg tror, det er vigtigt, at man som bibliotek ikke går efter en ”one size fits all”, når det kommer til forskerservice. Der er stor forskel på de forskellige fagdiscipliner, og hvad de har behov for. Når det er sagt, skal vi grundlæggende dække de traditionelle kerneydelser: bøger og tidsskrifter på hylder, som er dækkende for de emner, forskerne forsker i. Det er jo blevet nemmere at håndtere grundet e-litteraturen og bedre søgesystemer. Så dermed er der så frigjort ressourcer til andre opgaver. Her ser jeg bl.a. understøttelse af forskernes publikationsstrategier som en vigtig opgave. For eksempel at lære dem hvad et h-index er og hvad BFI-point betyder for deres egen karriere. At vi kan hjælpe dem med at navigere i en forskningsverden, som i dag i højere grad end nogensinde er en veje/tælle-verden. Få dem til at forstå, hvordan de politiske rammer, der bliver sat for forskningen herhjemme, har til

hensigt at adfærdsregulere forskningen, og hvordan de så på bedst mulige måde kan navigere i det. Jeg tror, der er alt for mange forskere, der ved alt for lidt om at optimere deres egen performance og impact.”

”Open Access er et andet interessant område for biblioteket, ikke mindst ud fra en ideologisk og politisk betragtning. Der ligger jo en del mærkværdigheder begravet i publikationssystemet i og med, at privatejede forlag tjener en masse penge på, at skattefinansierede forskere giver deres forskning væk. Den enkelte forsker er prisgivet. De er afhængige af at publicere de rigtige steder, og det er deres institutledere og dekaner også afhængige af, at de gør. Men biblioteket kan som en slags neutral institution arbejde med fakulteter, institutter og tale for Open Access og få institutioner og forskere til at forstå vigtigheden af Open Access publicering. Da jeg selv publicerede som forsker, tænkte jeg aldrig på Open Access. Jeg tænkte på at få publiceret mit arbejde de rigtige steder og undgå at rage uklar med magtfulde redaktører ved kernetidsskrifter. Alt sammen så jeg kunne fremme min forskerkarriere. Og sådan tror jeg også langt de fleste forskere er tvunget til at tænke. Det er kun blevet værre med tiden. Så her har biblioteket en meget vigtig politisk, etisk og moralsk rolle at spille.”

Forskningen har mistet sin frihed

Hvad tror du bliver toneangivende for forskningsverdenen indenfor de næste par år?

”Det tør jeg næsten ikke tænke på. Mit exit fra forskningsverdenen var jo et bevidst fravalg, fordi jeg ikke syntes, det var sjovt mere. Forskningen var spændende, kreativ og livsbekræftende, da jeg startede som forsker, og det var et område præget af stor frihed, hvor man kunne få lov at tænke, som man ville. Sådan er det ikke mere. Forskningen er i dag ekstremt styret og institutionaliseret og båret af noget, der på overfladen handler om en objektiv kvalitetsbedømmelse, men i virkeligheden, grundet konkurrence og få midler, er styret af nogle helt andre og ubehagelige mekanismer. Hvis denne udvikling fortsætter, er det svært at se, at forskningen på den lange bane overhovedet kan give mening. Der er tale om uhyggelig fordummelse af forskningsverdenen.”

Er der slet ingen håb for forskningen?

”Jo. Jeg har været i gamet i så mange år, at jeg har oplevet, at en trend ofte besvares af en modtrend. Eksempelvis da jeg startede som forsker, da var det noget af det værste, man kunne gøre at formidle sin forskning i medierne. Man skulle helst sidde i sit elfenbenstårn og se klog ud. Så kom der pludselig en modbølge, der handlede om formidling af forskningen, og så begyndte vi at snakke med journalisterne. Lige nu er forskningen præget af et måle/veje-tyranni, hvor det eneste, der duer er publikationer i internationale tidsskrifter, som ingen eller meget få læser. Jeg kunne ønske mig for forskningen, at der kom en modreaktion, et opgør, som gav forskerne friheden tilbage, så forskerne kunne spille på alle klaverets tangenter – dvs. alle formidlingskanaler - igen og få anerkendelse for det.”

Har forskningsbibliotekerne en rolle i denne udvikling?

”Ja. Hvis vi satser klogt og holder op med at tænke bibliotekets rolle som udelukkende traditionelt materialevalg og samlingsopbygning og i stedet tænker os som en serviceinstitution, der understøtter forskning under de skiftende betingelser, forskningen lever under. Det kræver, at vi har intellektuelt overskud til at støtte forskningen, som den har det her og nu. Hvis vi har det, så tror jeg biblioteket og bibliotekarfaget går en strålende fremtid i møde. Rotteræset gør, at forskerne leder efter hjælp og den kan de få hos os. Jeg er optimistisk.”

Hvilke specifikke områder skulle der satses på?

”Først og fremmest skal vi som minimum kigge 10 – 15 år frem i tiden, når vi kigger på forandringer, der for

alvor kan forandre forskningen og dermed også biblioteket. Forskningen er som en supertanker, som det tager lang tid at vende i en anden retning, og det er farligt at tænke i kortere tidsperspektiver, når vi taler om udvikling på den store bane. Jeg er pessimist på forskningens vegne, men optimist på bibliotekets: Konteksten gør, at der vil komme mere efterspørgsmål på styrings- og målemekanismer i form af bibliometriske analyser både fra institutionen, men også fra den enkelte forsker, der gerne vil forstå, hvad det går ud på. Det, tror jeg, bliver et kerneområde i fremtiden. Herudover skal vi være aktive i de politiske og ideologiske kampe, vi kan tage for at hjælpe forskerne og forskningen – f.eks. i relation til Open Access.”

”To andre områder i vækst er data management og forskningsetik. Begge er områder, som ikke kan løftes på f.eks. institutniveau, men som kan løftes af en stor tværgående institution som et universitets- eller forskningsbibliotek. Begge dele stiller nye krav, der kommer udefra og påvirker forskningens vilkår. For eksempel møder forskerne i stigende grad et krav på internationalt plan om, at de skal have en etisk godkendelse af deres forskningsprojekt, for at de kan søge midler. Det er nyt med etiske godkendelsesdokumenter herhjemme, så selvom man står med et godt projekt, der kan hente nogle millioner i støtte, kan man risikere ikke at få pengene, fordi der mangler en dansk procedure til etisk godkendelse af flere forskellige typer af forskningsprojekter. Her har biblioteket en oplagt opgave som supportfunktion.”

Kompetencer

Hvilke typer af medarbejdere, og hvilke kompetencer er væsentlige i fremtidens forskningsbibliotek, når vi snakker forskerservice?

”Jeg tror, det er meget meget vigtigt, at man både har medarbejdere, der forstår forskningsverdenen og forstår biblioteksverdenen. At forstå den virkelighed, forskerne befinder sig i, er meget svært, hvis man ikke har været en del af den verden, for det er en ret mærkelig verden. De fleste, der befinder sig på et universitet eller i et forskningsbibliotek har hørt, at der er noget, der hedder ”peer-review”. Men helt at forstå både hvordan den proces påvirker forskningen og den individuelle forsker og de uforudsigelige og ofte urimelige krav denne proces medfører, er svært, hvis man ikke har været en del af det selv. Så hvis vi skal gøre det rigtig godt som bibliotek, skal vi kunne rekruttere nogen, der faktisk selv har været igennem disse ting og prøvet det på egen krop. Når det er sagt, har et bibliotek, der understøtter forskning, uddannelse og studier, jo også behov for alle mulige typer af medarbejdere: bibliotekarer, andre akademikere og folk til administrative opgaver. Det er mikset, der gør et godt bibliotek.”

Forsknings- og analysesektionens hovedformål er at bidrage til faglig kvalificering af bibliotekets ydelser samt at fremme forskning gennem forskningssamarbejder og generelt understøtte samarbejdet med SDUs forskningsmiljøer ved hjælp af

bibliotekets fag- og tværfaglige forskningsbibliotekarer. Herudover skal sektionen bidrage til den generelle synlighed og udnyttelse af bibliotekets ressourcer og tjenester i offentligheden. Charlotte Wien har 18 ansatte i afdelingen. ■■■■■

CV CHARLOTTE WIEN

UDDANNELSE (udvalgt)

2010: Forskningslederuddannelsen ved CBS

1998: Ph.D. ”Informationssøgning”, SDU

1994: Forskningsbibliotekar DB, IVA

1992: Cand. Mag. SDU

ANSÆTTELSE (udvalgt)

2016: Sektionsleder for forsknings- og analysesektionen. SDUB

2015: Prodekan for forskning og kandidatstudier, College of Communication and media science, Zayed University, Dubai

2014: Professor ved College of Communication and media science, Zayed University, Dubai

2012: Adjungeret professor I Journalistik, Grønlands Universitet

2012: Lektor v. Institut for Marketing & Management, SDU

2000: Lektor v. Center for Journalistik/ Institut for Statskundskab, SDU

1998: Adjunkt v. Center for Journalistik/ Institut for Statskundskab, SDU